

www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Klasik Batı Müziğine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması

A Study on Developing Attitude Scale Towards Classical Music

Derya Aydın Erdem* - Aydın Erdem**

Abstract: Music has been one of the phenomena that has been part of the lives of mankind since the ancient times. Music has also evolved and developed as in the case of many concepts that have existed on Earth. In this development process, music has also created plenty of genres that have indicated differences among different cultures and societies. Classical music is one of the genres that have been created during the historical adventure of music. In this study, we aimed at developing a scale to find out the attitudes of music students towards classical music. The item pool of this scale has been constituted according to the attitudes and their subcomponents (cognitive, affective, and behavioral). Two experts working at musical education departments and one expert in the field of scale development have been asked to report their views for the identification of the draft scale, which included 50 items, and it was administered to a total of 389 individuals. The following percentages and numbers indicate the departments of student participants: 42,9% music education faculties (n=167), 15% fine arts faculties (n=59), 30,7% Turkish Music Conservatories (n=120), and 11,4% Classical Music Conservatories (n=45). The data of this study have been collected in November and December 2018. Explanatory factor analysis was carried out through the data obtained from the participants. As a result of the explanatory factor analysis, it was found that the scale had been constituted of 28 items and 4 factors. Confirmatory factor analysis was also administered on the same population because of the scarcity of the participants. The validity of the structure was verified by means of confirmatory factor analysis. Cronbach Alpha reliability coefficient was found to be .94 for the overall scale. The reliability coefficients of subfactors ranged between .84 and .90. The findings of this study have indicated that this scale is valid and reliable to measure the attitudes towards classical music.

Structured Abstract: Music has been among the phenomena that have existed in the lives of mankind since the ancient times. Although it has displayed differences from culture to culture or from society to society, the interaction between music and humans have continued. It is essential that music should show multiplicity, diversity, and affluence rather than singularity regarding the music genres that have integrated with the environment of healthy and happy people. The fact that music has revealed plenty of genres and diversities along with its ongoing process of branching and diversification is a condition and result of this essence (Uçan, 2005: 110).

---

* Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Bölümü
Research Assistant, Gazi University, Graduate School of Educational Sciences, Division of Music Education

ORCID 0000-0003-3180-5680

deryaaydinerdem@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Bölümü
PhD Candidate, Gazi University, Graduate School of Educational Sciences, Division of Music Education

ORCID 0000-0003-4551-2811

aydin_erdem98@yahoo.com

Cite as/ Atıf: Erdem, D. A. & Erdem, A. (2021). Klasik Batı müziğine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması.
Turkish Studies - Education, 16(2), 795-807. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.48647>

Received/Geliş: 29 December/Aralık 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 25 April/Nisan 2021

Published/Yayın: 30 April/Nisan 2021

CC BY-NC 4.0

The attitude, which had started to be studied since 19th century, means “*ready to act*” in Latin (Arkonaç, 2001). Kağıtçıbaşı (1999) described attitude as a trend that regularly constitutes a person’s emotions, opinions, and behaviors regarding a psychological object. Thurstone (1931, cited by Okay et.al., 2015), on the other hand, describes attitude as ‘a positive or negative sequential intensity and scaling towards a psychological object’. Attitude is constituted with Cognitive, Affective, and Behavioral factors. The beliefs, information structure, and opinions of a person regarding an object of attitude is called as cognitive factor. Affective factor indicates the emotional reactions such as enjoyment or love. Behavioral factor, however, expresses an individual’s inclination toward an object of attitude inline with his/her opinions and emotions. Although some behaviors are not performed according to opinions and emotions under some circumstances, every individual has a tendency to act according to their opinions and emotions (Uçal Canakay, 2006).

Method

This study is a scale development study to identify the attitudes of music students towards classical music. The scale developed was administered to 389 individuals. We looked for the following criteria to select the participants of the study: having musical education and volunteering to participate. The following percentages and numbers indicate the departments of student participants: 42,9% music education faculties (n=166), 15,1% fine arts faculties (n=59), 30,6% Turkish Music Conservatories (n=119), and 11,6% Classical Music Conservatories (n=45). The data of this study have been collected from the students studying at Gazi University Music Education Department, Hacettepe University Ankara State Conservatory, Niğde Ömer Halisdemir University Turkish Music State Conservatory, Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty Music Department, Atatürk University Turkish Music State Conservatory, The Mediterranean University Faculty of Fine Arts Music Department, The Mediterranean University State Conservatory. The data of this study have been collected in November and December 2018.

The data set was examined for missing and erroneous data before the conduct of data analysis (n=389). Scores of the items with negative statements were reversed.

The data of this study were exposed to the analyses of validity and reliability prior to Explanatory Factor Analysis (EFA). In this study, Explanatory Factor Analysis was first implemented with the data collected. Then, Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted.

In order to identify the validity of the scale, structural and content reliabilities were examined. Expert opinions were obtained from two experts working at musical education departments and one expert in the field of scale development for the identification of the content validity of the draft scale.

EFA and CFA have been implemented to identify structural validity of the scale developed. IBM SPSS software package was used for EFA. Prior to the implementation of EFA, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) and Bartlett Sphericity tests were used for the evaluation of the appropriateness of the data for factor analysis. For EFA, varimax conversion technique and principal component analysis were conducted to identify the structural validity of the research scale. As a result of EFA, we identified the factors constituting the scale, and under which factors the scale items were listed.

CFA was implemented to test the appropriateness of the structure revealed by means of EFA. For CFA, LISREL software package was used. The structure emerged from the scale was evaluated through analyses of errors and compliance indices obtained as a result of CFA. Cronbach-Alpha reliability coefficient was calculated to identify the reliability of the scale. Cronbach-Alpha reliability coefficient was analyzed for the whole scale as well as for each one of the subfactors that constitute the scale.

Result and Suggestions

The literature on musical education and attitude scale was reviewed for the development of the scale, and the scale consisting of 50 items was developed. The subject scale was corrected by means of expert opinions, and it has been graded with 5-point likert scale.

The structural and content validities were studied to find out the validity of the attitude scale for classical music. Followed by EFA, CFA was implemented for the structural validity of the scale. EFA was carried out using SPSS software, and a model revealing subdimensions and items associated with those subdimensions. As a result of EFA, we obtained a structure including 28 items and 4 factors, which explained 63.18% of the total variance. There were 10 items for the first factor, 8 items of the second factor, 6 items for the third factor, and 4 items for the fourth factor. The factors emerged from the study were called

as “negative emotional factor”, “behavioral interaction factor”, “positive emotional factor”, and “acculturation factor” respectively.

The accuracy of the structure regarding the scale was tested by means of CFA. We observed that the data were compatible with the model at an acceptable level by means of compatibility index values through CFA. To sum up, it was found that the scale consisting of four subdimensions revealed a valid structure, and CFA results indicated that the more was compatible.

In this study, Cronbach Alpha reliability coefficient was used in the calculation of scale reliability. The Cronbach Alpha reliability coefficient obtained holistically for the scale was calculated as .94. The reliability coefficients regarding the subfactors obtained ranged between .84 and .90. According to the outcomes of the analyses conducted, the scale was observed to have overall reliability as well as reliability for subdimensions. In this respect, it can be stated that the scale items served the purpose of measuring the intended features with reliability.

We see that a significant part of the scales has been prepared in an effort to measure student attitude toward music courses in the field of music in the content of national literature. There are not any scales prepared or adapted for classical music in the content of national and international literature.

It may be stated that a scale with acceptable validity and reliability levels has been developed to measure the attitudes of the college students studying at music departments toward classical music via this study. It should be borne in mind that the scale was administered to the students studying in Turkey, and students acquired culture and knowledge affected their attitudes. It is also being considered that the scale developed might be used to measure attitudes for music genres other than classical music. Moreover, we predict that this study could be referred in the studies to be conducted for improving classical music, its dissemination and identification of the issues in our country.

Furthermore, it is being considered this study may also be used to measure student attitudes toward subject music genres prior to the studies aiming at measuring attitudes toward music courses. Researchers may conduct various studies by means of extending, narrowing, or improving the scope of this scale.

Keywords: Educational Sciences, music education, Classical music, scale development, attitude

Öz: Müzik ilk çağlardan bu yana insanoğlunun yaşamında yer alan olgulardan biridir. Dünya üzerinde var olan birçok olgu gibi müzik de zamanla evrilmiş ve gelişmiştir. Bu gelişim sürecinde müzik, toplumdaki topluma, kültürden kültüre farklılık gösteren birçok tür de oluşturmuştur. Klasik batı müziği de müziğin tarihsel serüveni içerisinde insanların oluşturduğu türlerden biridir. Bu çalışmada, müzik öğrencilerinin klasik batı müziğine yönelik tutumlarını belirleyebilmek için bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin madde havuzu, tutum ve alt bileşenlerine (bilişsel, duyuşsal ve davranışsal) göre oluşturulmuştur. Kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde, müzik eğitimi bölümünde görev yapan iki uzman ile ölçek geliştirme alanından bir uzmanın görüşleri alınmış, 50 maddeden oluşan ölçek toplam 389 kişiye uygulanmıştır. Katılımcıların %42,9'u müzik eğitim fakültelerinde (n=167), %15'i güzel sanatlar fakültelerinde (n=59), %30,7 Türk Müziği Konservatuvarında (n=120), %11,4'ü Batı Müziği Konservatuvarında (n=45) öğrenim görmektedir. Araştırmanın verileri 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında toplanmıştır. Yapı geçerliğini ortaya çıkarmak için açımlayıcı faktör analizi yapılmış, ölçeğin 28 madde ve 4 faktörden oluştuğu görülmüştür. Katılımcı sayısının az olması nedeniyle doğrulayıcı faktör analizi aynı grup üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen yapının geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile kontrol edilmiştir. Ölçeğin bütününe ait Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının .94 olduğu, alt faktörlerin güvenirlik katsayılarının ise .84 ile .90 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgular ölçeğin, klasik batı müziğine yönelik tutumları geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Bilimleri, müzik eğitimi, Klasik Batı müziği, ölçek geliştirme, tutum.

Giriş

Müzik en eski çağlardan bu yana insanoğlunun yaşantısında varlığını devam ettiren olgulardan biridir. Kültürden kültüre, çağdan çağa, kişiden kişiye farklılık göstermiş olsa bile

müzik ile insanın etkileşimi sürekli devam etmiştir. Geçmişten günümüze insanın müzikle olan iletişim sürecinde müzik, aynı insanlık gibi evrim geçirmiş, farklılaşmış ve birçok türe ayrılmıştır. Bu türlerle birlikte insanların müzik beğenileri de değişmiş ve çeşitlenmiştir (Kayhan, 2011: 12).

İçinde yaşanan müziksel gerçekliği tüm boyutlarıyla kavramada ve yaşamada insanın müzikle olan ilişkilerini geliştirmede, müziksel gereksinimlerini karşılamada ve insanın içinde bulunduğu müzik çevresiyle bütünleşmesine öncülük etmede tek başına hiçbir müzik türü yeterli olmamaktadır. Sağlıklı ve mutlu bir insanın çevresi ile bütünleşen müzik yaşamında müzik türleri bakımından teklik değil çokluk, çeşitlilik ve zenginlik esastır. Müziğin çok türlü, çok çeşitli olması ve kendi içinde türleşip çeşitlenme sürecinin devamlı olması bu esasın bir gereği ve sonucudur (Uçan, 2005: 110).

Uçan (2005: 111), genel müzik eğitiminde kapsanan ortak-genel müzik kültürünün, müziksel çevrenin ve müziksel yaşamın çok tür üzerine temellendirilmesi gerektiğini, bu türlerden biri ya da birkaçının dışında bırakılmasıyla ortak-genel müzik kültürünün oluşturulamayacağını savunmaktadır. Ülkemizde yaşayan/yaşatılan müzik türlerinin (a) Geleneksel Türk Halk Müziği, (b) Geleneksel Türk Sanat Müziği, (c) Yeni Modern (çağdaş) Türk Sanat Müziği, (ç) Yeni Popüler (çağdaş) Türk (halk) Müziği, (d) Uluslararası (sanat, halk, popüler) müzikler olduğu göz önüne alındığında (Uçan, 2005: 112) Uçan'ın belirttiği genel müzik kültürüne ulaşmada bu müzik türlerinin hepsini kapsayacak bir müzik eğitim sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda klasik batı müziği de genel müzik kültürünün kazandırılması sürecinde eğitimi verilmesi gereken müzik türlerinden biridir.

Bu araştırma, ülkemizde lisans seviyesinde müzik eğitimi alan öğrencilerin klasik batı müziğine ilişkin tutumlarını tespit etmek amacı ile yapılmıştır.

19. yüzyıldan itibaren üzerinde bilimsel olarak çalışılmaya başlanan tutum, Latince “*harekete hazır*” anlamına gelmektedir (Arkonaç, 2001). Kağıtçıbaşı (1999) tutumu, kişinin bir psikolojik nesne ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarındaki düzenli bir eğilim şeklinde tanımlamıştır. Thurstone (1931, akt. Okay vd., 2015) ise tutumu, “psikolojik bir nesneye yönelen olumlu ya da olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi” olarak tanımlamaktadır. Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere tutum, kişilerin duygu düşünce davranışlarını etkilemektedir (Aslan & Kan, 2017).

Tutum Bilişsel, Duyuşsal ve Davranışsal öğelerden oluşmaktadır. Bireyin bir nesneye ilişkin edindiği bilgi o bireyin duygularını ve davranışlarını da etkilemektedir. Bu yüzden bireyin bilgileri, düşünceleri ve inançları tutumun birinci basamağı olan bilişsel öğeyi oluşturmaktadır. Sevme ve hoşlanma gibi duygusal tepkileri ise tutumun ikinci ögesi olan Duyuşsal öğeyi oluşturmaktadır. Bireyin duygu ve düşünceleri doğrultusunda sergilediği davranış eğilimi ise Davranışsal öge olarak ifade edilmektedir (Uçal Canakay, 2006).

Anderson ve Hughes (1989), tutumun bireyin bir nesneye yönelik algısını, davranışını ya da tercihini etkileyebileceğini, dolayısı ile tutumun; bireyin o nesnenin tarafında ya da karşısında olmasını ifade ettiğini belirtmiştir.

Alan yazında, müziğe yönelik çeşitli tutum ölçme araçları bulunmaktadır. Bunlardan çok büyük bir kısmı müziğe ve müzik branş derslerine karşı öğrencilerin tutumlarını ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmalarıdır. Kayhan (2011), tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin klasik müziğe yönelik ilgileri betimsel yöntemle tespit edilmiş, çalışma sonucunda bir ölçek geliştirilmemiştir.

Bu çalışma ile, yeni bir ölçek geliştirilmesi ve ulusal alan yazındaki boşluğun doldurulması amaçlanmış, bu kapsamda izlenen süreç aşağıda sunulmuştur.

Yöntem

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Müzik Programları Lisans Öğrencilerinin Klasik Batı Müziğine Yönelik Tutum Ölçeğinin çalışma grubuna ilişkin özellikler ve ölçeğin geliştirilmesinde izlenen süreçte ait bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Türkiye'nin farklı illerinde bulunan üniversiteler ile bu üniversitelerde öğrenim gören lisans öğrencileri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma kapsamında 5 ayrı üniversitenin 7 ayrı bölümünde öğrenim gören 389 öğrenciye ulaşılmıştır. Katılımcıların %42,7'si müzik eğitim fakültelerinde (n=166), %15,1'i güzel sanatlar fakültelerinde (n=59), %30,6 Türk müziği konservatuvarında (n=119), %11,6'sı batı müziği konservatuvarında (n=45) öğrenim görmektedir. Çalışmanın verileri; Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü, Atatürk Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarında öğrenim gören öğrencilerden toplanmıştır.

Tablo 1: Çalışma Grubu

Müzik Eğitim Fakülteleri	n= 166	% 42,7
Güzel Sanatlar Fakülteleri	n= 59	% 15,1
Türk Müziği Konservatuvarları	n= 119	% 30,6
Batı Müziği Konservatuvarları	n= 45	% 11,6

Ölçeğin Geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında öncelikli olarak alan taraması yapılmış, daha önceki çalışmalarda tutum ölçmeye yönelik kullanılan ifadelerin neler olduğu taranmıştır. Ölçeğin madde havuzu oluşturulurken tutumun alt bileşenleri (bilişsel, duyuşsal, davranışsal) göz önüne alınmış, ölçek maddelerinin bu alanları ölçmeye hizmet edecek şekilde kurgulanmasına dikkat edilmiştir.

Ölçekte bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutları temsil edecek nitelikte 50 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek; bilişsel faktörü temsil eden 10 madde, duyuşsal faktörü temsil eden 26 madde ve davranışsal faktörü temsil eden 14 maddeden oluşturulmuştur.

Oluşturulan ölçek müzik eğitimi alanında bir, müzik eğitiminde program geliştirme alanında bir, ölçek geliştirme alanında bir uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanın görüşleri çerçevesinde muğlak ifadeler içeren maddeler ile birden fazla alanı ölçen maddeler düzeltilmiş, sonuç olarak 37 olumlu, 13 olumsuz ifadeden oluşan toplam 50 maddelik ölçek geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri Likert tipi (5'li) (1.Hiç Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Tamamen Katılıyorum) olarak derecelendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin bir kısmı araştırmacının katılımıyla uygulanmıştır (n=45). Diğer veriler posta aracılığı ile ilgili üniversitelere gönderilmiş, orada bulunan öğretim elemanları vasıtasıyla uygulaması gerçekleştirilmiştir (n=344). Araştırmanın verileri 2018 yılı Kasım ve Aralık aylarında toplanmıştır. Verilerin toplanması yaklaşık 40 gün sürmüş toplam 389 katılımcıya ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce veri seti eksik ve hatalı verilere karşı incelenmiş (n=389), ölçekte olumsuz ifade barındıran maddelerin puanları ters çevrilmiştir.

Araştırma verileri Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) öncesi geçerlik ve güvenirlik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada, elde edilen verilerle önce Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmış sonra aynı verilere Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır.

Ölçeğin geçerliğini tespit etmek için, kapsam ve yapı geçerlilikleri incelenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliliğinin belirlenmesi için müzik eğitimi alanından iki uzman ve ölçek geliştirme alanından bir uzmanın görüş ve önerileri alınmıştır.

Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliğini saptamak için AFA ve DFA yapılmıştır. AFA için IBM SPSS paket programından faydalanılmıştır. AFA yapılmadan önce, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Bartlett Sphericity ve Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testlerinden faydalanılmıştır. Araştırma ölçeğinin yapı geçerliğini saptamak amacıyla temel bileşenler analizi ve varimax döndürme tekniği kullanılarak AFA uygulanmıştır. AFA sonucunda, ölçeği oluşturan faktörler ve bu faktörler altında toplanan maddeler tespit edilmiştir.

AFA ile ortaya çıkarılan yapının uygun olup olmadığının belirlenmesi için LISREL paket programı ile DFA yapılmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan hata ve uyum indeksleri analiz edilerek AFA ile ortaya çıkarılan yapı incelenmiştir. Ölçeğin güvenirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach-Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmış, ayrıca tüm ölçek ve ölçeği oluşturan alt faktörler için ayrı ayrı Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı analiz edilmiştir.

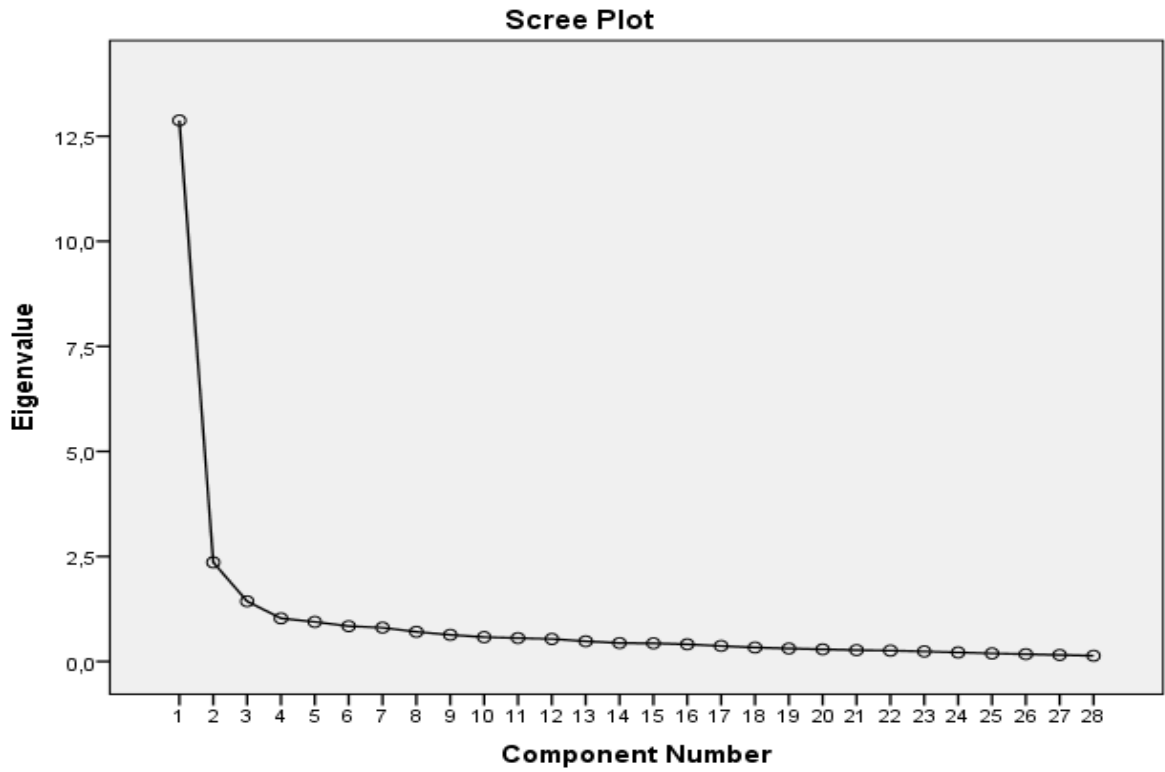
Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, Müzik Programları Lisans Öğrencilerinin Klasik Batı Müziğine Yönelik Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Ölçek geliştirme çalışmalarında faktör analizinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için araştırmadaki katılımcı sayısının, madde sayısının 5-10 katı kadar olması gerekmektedir (Tavşancıl, 2014; Bryman & Cramer, 2001). Araştırmada kullanılan ölçeğin 50 maddeden oluştuğu ve ulaşılabilen kişi sayısının 389 olduğu göz önüne alındığında bu çalışmada AFA ve DFA'nın aynı örneklem grubu üzerinde uygulanmasına karar verilmiştir.

Araştırma verilerine AFA uygulamadan önce, toplanan verilerin faktör analizi için uygunluğunu tespit etmek için Bartlett Sphericity ve Kaiser-Meyer Olkin (KMO) çözümlemeleri yapılmış, KMO değeri .974 olarak saptanmıştır. Field (2005) KMO değerinin .6'dan, Kaiser (1974) ise 0.5'ten yüksek olması durumunda faktör analizinin gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Analiz sonucu verilere ilişkin KMO değerinin (.974) olduğu ve istenen KMO değerinden yüksek olduğu görülmüştür. Bartlett Sphericity testi sonucunda verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği, sonuç olarak Bartlett Sphericity test sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2=7513,225$, sd: 378, $p<,01$). Bu bulgular sonucunda, ölçek verilerinin faktör analizi yapmaya uygun olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Scree Plot Grafiği

AFA sonucunda, ölçek maddelerinin özdeğeri 1'den yüksek 6 faktör altında toplandığı görülmüştür (Şekil 1). Bu faktörlerin, ölçeğe ait toplam varyansın %65,85'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Madde faktör yükleri incelendiğinde; hiçbir maddeye yük vermeyen maddeler (.30'un altında), iki ve daha fazla faktöre yük veren maddeler ve muğlak maddeler ölçekten çıkarılmış, kalan 28 madde için AFA yinelenmiştir. Analizde faktör yüklerinin alt kesim noktası .30 olarak alınmış ve 28 maddelik ölçeğin özdeğeri 1'den yüksek 4 faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Tablo 2'de maddelerin altında toplandığı faktörler, ortak varyansları ve faktör yükleri gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerinin Klasik Batı Müziğine Yönelik Tutum Ölçeğinin AFA Sonuçları

	Madde Nu.	Madde	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
Olumsuz Yönelim Faktörü	m.11	Klasik batı müziği dinlemek bence anlamsızdır.	.759			
	m.39	Okulda klasik batı müziği ile ilgili derslere girmekten rahatsız olurum.	.751			
	m.38	Klasik batı müziği dinlemek benim için zaman kaybıdır.	.750			
	m.10	Klasik batı müziği ile ilgili derslerin önemsiz olduğunu düşünürüm.	.734			
	m.5	Klasik batı müziği dinlemek gereksizdir.	.723			
	m.28	Klasik batı müziğinden nefret ederim.	.693			
	m.32	Klasik batı müziği dinlemek bana sıkıcı gelir.	.619			

Davranışsal Etkileşim Faktörü	m.17	Klasik batı müziği dinlemek beni gergin bir ruh haline sokar.	.601		
	m.47	Klasik batı müziği ile ilgili derslerde devamsızlık hakkımı sonuna kadar kullanırım	.526		
	m.9	Klasik batı müziğinin günümüz insanına hitap etmediğini düşünürüm.	.488		
	m.42	Klasik batı müziği ile ilgili yazılan yazıları (makale vb.) okurum.	.811		
	m.21	Klasik batı müziği ile ilgili yazılan yazıları (makale vb.) okumaktan zevk alırım.	.787		
	m.48	Etrafımdaki kişilerle klasik batı müziği hakkında konuşurum.	.737		
	m.22	Klasik batı müziği hakkında konuşmayı severim.	.726		
	m.40	Klasik batı müziği ile ilgili etkinliklere (workshop, konserler vb.) katılırım.	.670		
	m.44	Etrafımdaki kişilerle klasik batı müziğine ilişkin konularda bilgi paylaşımında bulunurum	.656		
	m.50	Klasik batı müziği ezgilerine sesimle eşlik ederim.	.568		
Olumlu Yönelim Faktörü	m.34	Klasik batı müziği ile ilgili etkinliklere (workshop, konserler vb.) katılma fikri beni çok heyecanlandırır.	.441		
	m.14	Klasik batı müziği dinlemek benim için vazgeçilmezdir.	.772		
	m.13	Klasik batı müziği dinlemek benim için ihtiyaçtır.	.751		
	m.12	Klasik batı müziği bestecilerine her zaman hayranlık duymuşumdur.	.670		
	m.8	Klasik batı müziği eserlerinin beni ifade ettiğini düşünürüm	.649		
	m.31	Klasik batı müziği ile ilgili derslerin haftalık ders saatlerinin daha fazla olmasını isterim	.636		
	m.25	Diğer derslerdense klasik batı müziği ile ilgili dersleri almayı tercih ederim.	.578		
Kültürlenme Faktörü	m.2	Klasik batı müziği dinlemek müzik kültürümü artırır.	.742		
	m.1	Kişisel ve mesleki gelişimim için klasik batı müziği dinlemek faydalıdır.	.693		
	m.3	Toplumdaki herkesin klasik batı müziği dinlemesi gerektiğine inanırım.	.677		
	m.4	Klasik batı müziği ile ilgili etkinliklerin (workshop, konserler vb.) müzik kültürümü yükselttiğini düşünürüm.	.626		
Özdeğer:			12,875	2,359	1,433
Açıklanan Varyans:			45,982	8,424	5,119
Açıklanan Toplam Varyans:			63,188		

Faktör analizinde bir maddenin ilgili faktörün altında yer alabilmesi için yük değerinin en az .40 olması (Büyüköztürk, 2008), ayrıca analiz sonucunda faktörlerin açıkladığı toplam varyansın

%50 ve üzerinde olması (Thompson, 2004) önerilmektedir. Tablo 2'de görüldüğü üzere, ölçeğin, özdeğeri 1'in üzerinde olan 4 faktör altında toplandığı ve bu faktörlerin toplam varyansın %63,18'ini açıkladığı görülmektedir. Sonuç olarak; birinci faktör, faktör yükü .759 ile .488 arasında değişen 10 maddeden; ikinci faktör, faktör yükü .811 ile .441 arasında değişen 8 maddeden, üçüncü faktör, faktör yükü .772 ile .578 arasında değişen 6 maddeden, dördüncü faktör ise faktör yükü .742 ile .626 arasında değişen 4 maddeden oluşmaktadır.

Birinci faktör toplam varyansın %45,98'ini açıklamaktadır ve "Olumsuz Yönelim Faktörü" olarak, ikinci faktör toplam varyansın %8,42'sini açıklamaktadır ve "Davranışsal Etkileşim Faktörü" olarak, üçüncü faktör toplam varyansın %5,11'ini açıklamaktadır ve "Olumlu Yönelim Faktörü" olarak, dördüncü faktör ise toplam varyansın %3,66'sını açıklamaktadır ve "Kültürlenme Faktörü" olarak adlandırılmıştır.

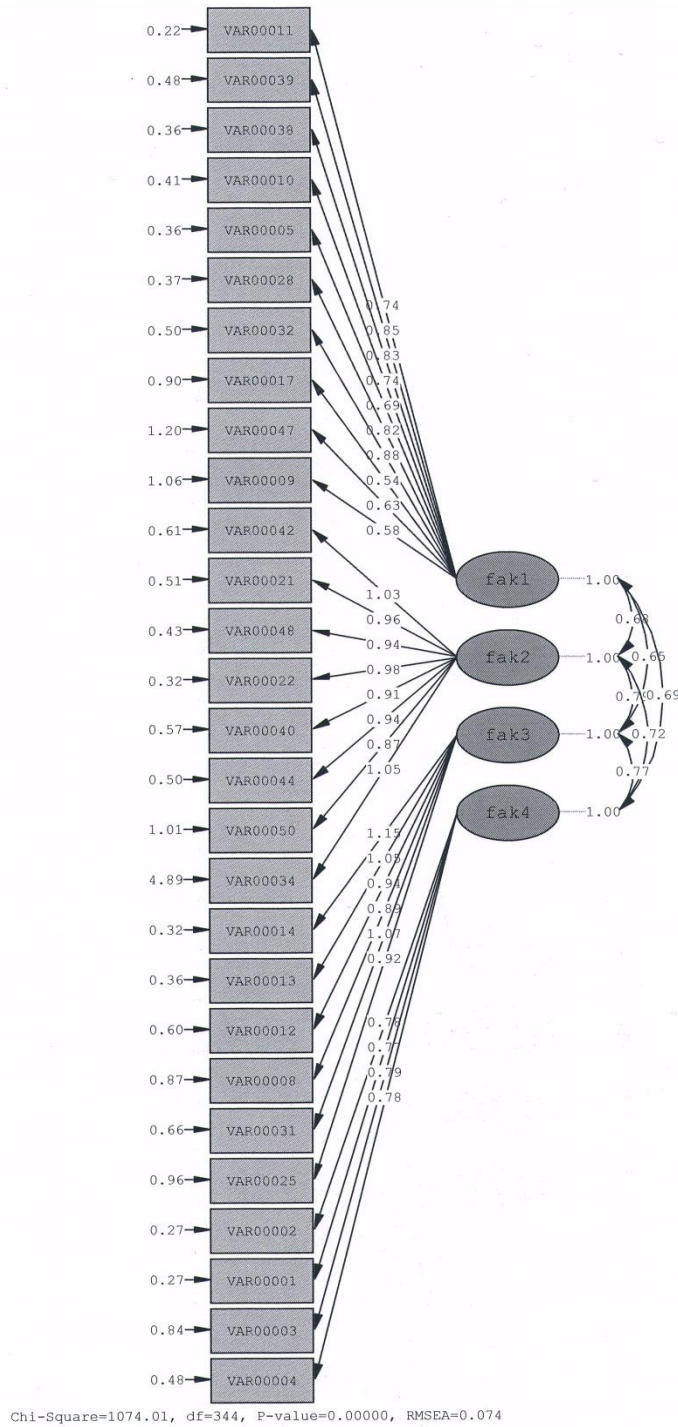
Ölçekte yer alan faktörler arası korelasyon katsayıları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Faktörler Arası Korelasyon Katsayıları

Faktörler	Olumsuz Yönelim Faktörü	Davranışsal Etkileşim Faktörü	Olumlu Yönelim Faktörü	Kültürlenme Faktörü
Olumsuz Yönelim Faktörü	1,000	.611	.606	.580
Davranışsal Etkileşim Faktörü		1,000	.720	.609
Olumlu Yönelim Faktörü			1,000	.700
Kültürlenme Faktörü				1,000

Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)

Açımlayıcı faktör analizi sonucu oluşan 4 faktörlü modelin yapı geçerliliğini değerlendirmek için DFA uygulanmıştır. Bunun için; RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), χ^2/df (Chi-Square/Degree of Freedom), CFI (Comparative Fit Index), NFI (Normed Fit Index), SRMR (Standardized Root Mean Square Residual), GFI (Goodness of Fit Index) ve AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) indeksleri incelenmiştir. AFA ile 28 madde ve dört faktörden oluştuğu tespit edilen ölçeğin yapısına ilişkin yapılan DFA sonucunda, modelden elde edilen sonuçların özeti şu şekildedir: [$\chi^2/df=3.12$ ($p=.000$); RMSEA=0,074; NFI=0,96; CFI=0,98; AGFI=0,81; GFI=0,83; NNFI=0,97; IFI=0,98; RMR=0.075; SRMR=0.054]. Modele ilişkin oluşturulan yapı Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2: Path diyagramı

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ulaşılan modelin uyum indeks değerleri incelendiğinde, Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranının 3,12 olduğu görülmektedir. Kline (2010), Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranının 5 veya daha altında bir değer alması durumunda modelin kabul edilebilir olduğunu, 2 veya daha altında bir değer alması durumunda ise modelin uyumunun mükemmel olarak nitelenebileceğini belirtmektedir. Elde edilen değere göre model kabul edilebilir düzeyde uyum göstermektedir. Analiz sonucunda modele ilişkin RMSEA değeri 0,074 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen RMSEA değerine göre, model kabul edilebilir

düzeyde uyum göstermektedir (Brown, 2006). Diğer uyum indeksleri NFI=0,96, CFI=0,98, GFI=0,83 ve AGFI=0,81 olarak tespit edilmiştir. NFI ve CFI değerlerinin de 0,95 ve üzerinde bir olması ile modelin mükemmel bir uyum sergilediği (Thompson, 2004), GFI ve AGFI indeksleri açısından ise modelin kabul edilebilir bir uyumu yansıttığını söylenebilir (Brown, 2006). Modele ilişkin SRMR değeri ise .054 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ise modelin iyi bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir (Brown, 2006).

Güvenirlilik ve Madde Analizine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla ölçeğin geneli ve alt boyutları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları incelenmiş, ayrıca ölçekteki her maddeye (n=28) yönelik ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğinin saptanması için madde-toplam korelasyonlarına bakılmıştır.

Tablo 4'te Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları ve madde-toplam korelasyon değerleri gösterilmektedir.

Tablo 4: Madde-Toplam Korelasyon Değerleri ve Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Faktörler / Maddeler	$\bar{x}$	S	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
Faktör 1.				
Olumsuz Yönelim Faktörü ($\alpha = .89$)				
11	4,3978	,87639	,701	,946
39	4,1912	1,09994	,643	,946
38	4,2384	1,02284	,676	,945
10	4,3162	,97850	,592	,946
5	4,4117	,91218	,605	,946
32	4,0000	1,02505	,703	,945
28	4,3795	1,12836	,745	,945
17	3,9897	1,09113	,365	,948
47	3,7584	1,26337	,415	,948
9	3,4026	1,18204	,430	,948
Faktör 2.				
Davranışsal Paylaşım Faktörü ($\alpha = .87$)				
42	3,0283	1,29699	,694	,946
21	3,3008	1,19256	,723	,945
48	3,3731	1,12855	,735	,944
22	3,5464	1,15129	,684	,945
40	3,6062	1,18424	,619	,945
44	3,4639	1,17808	,684	,945
50	3,5090	1,33279	,459	,946
34	3,6195	2,44827	,225	,954
Faktör 3.				
Olumlu Yönelim Faktörü ($\alpha = .90$)				
14	3,0258	1,28406	,789	,944
13	3,2935	1,21188	,750	,945
12	3,8144	1,21909	,618	,945
8	3,1654	1,28775	,498	,946
31	3,2596	1,34584	,713	,944
25	3,1370	1,34293	,556	,946
Faktör 4.				
Kültürlenme Faktörü ($\alpha = .84$)				
2	4,2047	,93449	,641	,946
1	4,2300	,92298	,656	,946
3	3,4119	1,21153	,441	,947
4	4,0857	1,04311	,577	,945

Ölçeğin genel Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .94, alt faktörler düzeyinde ise birinci faktör (olumsuz yönelim faktörü) için .89; ikinci faktör (davranışsal etkileşim faktörü) için .87; üçüncü faktör (olumlu yönelim faktörü) için .90; dördüncü faktör (kültürlenme faktörü) için .84 olarak ölçülmüştür. Bir ölçeğin güvenilirlik için yeterli kabul edilmesi için güvenilirlik katsayısının .70 ve daha yüksek bir değer alması yeterli kabul edilmektedir (Nunnally, 1978). Hesaplanan güvenilirlik katsayı değerlerine göre, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Oluşturulan ölçekte bulunan 28 maddenin ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğini belirlemek için madde analizi değerleri incelenmiştir. Buna göre, madde toplam test korelasyonları birinci faktörde (olumsuz yönelim faktörü) .36 ile .74; ikinci faktörde (davranışsal etkileşim faktörü) .22 ile .73; üçüncü faktörde (olumlu yönelim faktörü) .49 ile .78; dördüncü faktörde (kültürlenme faktörü) .44 ile .65 korelasyon değerlerinin 2'nci faktörde bulunan 34'üncü madde dışında .30 değerinin üzerinde olduğu görülmektedir. Söz konusu maddenin korelasyon değerinin standardın biraz altında kalmış olmasına rağmen teknolojik ve sosyal imkanların sürekli gelişim içinde olması ile insanların konserlere ulaşma olanaklarının ilerleyen zamanlarda daha da artacağı değerlendirildiğinden araştırmacı ve uzman görüşleri doğrultusunda bu maddenin ölçekte kalmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre ölçekte bulunan maddelerin ölçülmek istenen özelliği ölçtüğü söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, müzik programları lisans öğrencilerinin klasik batı müziğine ilişkin tutumlarını belirlemek için yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi müzik eğitim fakülteleri, Türk müziği devlet konservatuvarları, güzel sanatlar fakülteleri ve batı müziği konservatuvarlarında öğrenim gören 389 öğrenci oluşturmıştır.

Ölçeğin geliştirilmesi için müzik eğitimi ve tutum ölçeğine ilişkin alan yazın taraması yapılmış, 50 maddeden oluşan ölçek geliştirilmiştir. Söz konusu ölçek uzman görüşleri alınarak düzeltilmiş, 5'li likert ölçeği ile derecelendirilmiştir.

Klasik batı müziğine yönelik tutum ölçeğinin geçerliğini belirlemek için, ölçeğin yapı ve kapsam geçerlilikleri incelenmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini tespit edebilmek için AFA ve DFA uygulanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi SPSS paket programı kullanılarak yapılmış, faktörler ve faktörler ile ilişkili maddeleri ortaya koyan bir ölçek modeli ortaya çıkarılmıştır. AFA sonucunda, toplam varyansın %63,18'ini açıklayan, 28 madde ve 4 faktörden oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Birinci faktörde 10, ikinci faktörde 8, üçüncü faktörde 6, dördüncü faktörde ise 4 madde yer almaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan faktörler sırasıyla "olumsuz yönelim faktörü", "davranışsal etkileşim faktörü" "olumlu yönelim faktörü" ve "kültürlenme faktörü" olarak isimlendirilmiştir.

Ölçeğe DFA yapılarak elde edilen yapının doğruluğu sınanmıştır. DFA sonucunda dört alt boyuttan oluşan ölçeğin uyum indeks değerleri incelendiğinde verilerin model ile uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Güvenirlik hesaplamalarında ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının .94 olduğu, alt faktörlere ilişkin güvenilirlik katsayılarının ise .84 ile .90 arasında değiştiği görülmüştür. Ulaşılan sonuçlara göre ölçeğin alt boyutlar ve geneli için güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ölçek maddelerinin ölçülmek istenilen özelliği güvenilir bir şekilde ölçtüğü söylenebilir.

Alan yazında müzik alanında hazırlanan ölçeklerin önemli bir kısmının öğrencilerin müzik derslerine karşı olan tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlandığı görülmektedir. Ulusal ve uluslararası alan yazın kapsamında klasik batı müziğine ilişkin hazırlanmış veya uyarlanmış bir ölçek bulunmamaktadır.

Yapılan bu çalışma ile lisans seviyesinde müzik eğitimi alan öğrencilerin klasik batı müziğine ilişkin tutumlarını ölçmek için geçerlik ve güvenirlik düzeyleri kabul edilebilir düzeyde olan bir ölçek geliştirildiği söylenebilir. Ölçeğin Türkiye’de öğrenim gören öğrencilere uygulandığı, öğrenci kültür ve birikimlerinin tutumlarını etkilediği göz önünde bulundurulmalıdır. Geliştirilen ölçeğin klasik batı müziği dışında kalan diğer müzik türlerine yönelik tutumların ölçülmesinde de kullanılabileceği değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın ülkemizde klasik batı müziğinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve sorunlarının tespit edilmesine yönelik yapılacak çalışmalarda referans olabileceği ön görülmektedir.

Ayrıca, öğrencilerin müzik derslerine ilişkin tutumlarını ölçmeyi amaçlayan çalışmalardan önce, öğrencilerin ilgili müzik türüne karşı olan tutumlarının ölçülmesi amacıyla bu çalışmanın kullanılabileceği değerlendirilmektedir. Araştırmacılar, ölçeğin kapsamını genişleterek, daraltarak veya geliştirerek farklı çalışmalar yapabilirler.

Kaynakça

- Anderson, M. & Hughes, H. M. (1989). Parenting attitudes and the self-esteem of young children. *The Journal of Genetic Psychology*, 150(4), 463-465.
- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal psikoloji*. (2. baskı), Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Aslan, C. & Kan, A. (2017). Yardımcı teknolojilere yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 48-63.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis: for applied research*. Guilford Press.
- Bryman, A. & Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows*. Routledge Press.
- Büyükoztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. Sage Publications.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. Evrim Yayınları.
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36. <https://doi.org/10.1007/BF02291575>
- Kayhan, K. (2011). *Üniversite öğrencilerinin klasik müzik ile ilgili beğeni tutumları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric testing*. McGraw-Hill.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Thompson, B. (2004). Exploratory and confirmatory factor analysis: understanding concepts and applications. *American Psychological Association*.
- Okay, H. H., Gençel Ataman, Ö., & Kırtak Ad, V.N. (2015) Müziğe yönelik ilgi ölçeği (MYİÖ)’nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 51, 62-71.
- Uçal Canakay, E. (2006). Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme. *Ulusal Müzik Sempozyumu Bildirisi*, 26-28 Nisan 2006 Pamukkale Üniversitesi.
- Uçan, A. (2005) *Müzik eğitimi* (3. baskı), Evrensel Müzikevi.

Copyright of Turkish Studies - Educational Sciences is the property of Electronic Turkish Studies and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.